

Paraplubestemmingsplan Archeologie

Toelichting

Gemeente Culemborg

Paraplubestemmingsplan Archeologie

Toelichting

Gemeente Culemborg

Toelichting

Regels

Verbeelding

Datum:

December 2019

Identificatie:

NL.IMRO.0216.BPArcheologie-VG01

Datum vaststelling:

Inhoud

1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doelstelling	7
1.2 Het plangebied	7
1.3 Leeswijzer	8
2. Beleidskader	9
2.1 Europees en Rijksbeleid	9
2.1.1 Verdrag van Malta (Valletta)	9
2.1.2 Erfgoedwet	9
2.2 Provinciaal beleid	10
2.3 Gemeentelijk beleid	11
2.3.1 actualisatie archeologisch beleid	11
3. Vertaling archeologiebeleid in paraplubestemmingsplan	12
3.1 Verwachtingszones en Archeologische onderzoeksplicht	12
3.1.1 Archeologische Beleidskaart (ABk) Culemborg 2017	12
3.1.2 Archeologische categorieën	13
3.1.3 Vertaling naar dubbelbestemmingen	15
4. Juridische aspecten en planverantwoording	17
4.1 Opzet van de regels	17
4.2.1 Hoofdstuk 1: Inleidende regels	17
4.2.2 Hoofdstuk 2: Bestemmingsregels	17
4.2.3 Hoofdstuk 3: Algemene regels	18
4.2.4 Hoofdstuk 4: Overgangs- en slotregels	18
5. Economische uitvoerbaarheid	18
6. Vooroverleg en inspraak	19
6.1 Vooroverleg	19
6.2 Inspraak en zienswijzen	19
Bijlagen	20
Bijlage 1: Archeologische Beleidskaart (ABk) Culemborg 2017	20
Bijlage 2: Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart 2017 (Awwk) met bijbehorende toelichting (Oort, H.J. van & D.R. Stiller 2018)	20

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Culemborg heeft in de raadsvergadering van 20 september 2018 de geactualiseerde Archeologische waarden- en verwachtingenkaart 2017 (Awvk), de bijbehorende toelichting (Oort, H.J. van & D.R. Stiller 2018), de Archeologische beleidskaart 2017 (Abk) en de bijbehorende ondergrenzenmatrix vastgesteld. De gemeente heeft daarin verwoord op welke wijze rekening gehouden moet worden met aanwezige en te verwachten archeologische waarden en monumenten in de ondergrond van de gemeente.

De archeologische waarden- en verwachtingskaart is vertaald naar een archeologische beleidskaart. In deze kaart is aan gebieden met een bepaalde waarde of verwachting een bepaald archeologisch beleid gekoppeld met bijbehorend vrijstellingsregime.

Het archeologiebeleid zal onder meer moeten worden verankerd in bestemmingsplannen. Het overgangsrecht van de Erfgoedwet (art. 9.3) bevat namelijk de verplichting om bij de vaststelling van een bestemmingsplan en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond, rekening te houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische monumenten. In de toekomst zal dit in de Omgevingswet worden opgenomen. In de bestemmingsplannen van de gemeente Culemborg is archeologie al geregeld. Deze bestemmingsplannen zijn echter van vóór het voornoemde raadsbesluit in het kader van het geactualiseerde archeologie beleid en de daarbij behorende archeologische beleidskaart. Door het opstellen van een zogenaamd paraplubestemmingsplan (ook wel facetbestemmingsplan) voor archeologie wordt in alle bestemmingsplannen het nieuwe archeologiebeleid gestandaardiseerd opgenomen.

Een paraplubestemmingsplan is een partiële herziening voor een bepaald onderdeel, in dit geval archeologie. Het kan worden gezien als een plan dat als een paraplu over andere, reeds bestaande bestemmingsplannen heen hangt. Bij het paraplubestemmingsplan geldt de archeologische beleidskaart als het ware 1-op-1 als verbeelding. Het plan bepaalt dat de regels ten aanzien van archeologie die zijn opgenomen in de vigerende bestemmingsplannen vervallen en worden vervangen door de archeologieregels die zijn opgenomen in het parapluplan. De regels uit het parapluplan zijn van toepassing op het gehele grondgebied van Culemborg. Hiermee geldt gemeentedeekkend hetzelfde archeologisch beleid.

Op deze wijze kan sneller dan bij een integrale herziening van alle bestemmingsplannen het nieuwe archeologiebeleid en de daarbij behorende gedetailleerde archeologische beleidskaart in een bestemmingsplan en daarmee een planologisch-juridische regeling worden vertaald. Gebieden met een archeologische (verwachtings)waarde krijgen in dit paraplubestemmingsplan een archeologische dubbelbestemming die aansluit bij de verwachting. Hieraan zijn regels gekoppeld ter bescherming van de archeologische waarden, zoals in sommige gevallen de verplichting om bij de aanvraag van een omgevingsvergunning een archeologisch rapport te overleggen.

1.2 Het plangebied

Het plangebied van dit paraplubestemmingsplan omvat het gehele grondgebied van de gemeente Culemborg, met uitzondering van de gebieden waarvoor een nieuw bestemmingsplan in voorbereiding is. In de plannen die voor laatstgenoemde gebieden worden gemaakt, wordt de regeling in dat betreffende bestemmingsplan opgenomen.

Met dit paraplubestemmingsplan worden de vigerende bestemmingsplannen herzien voor wat betreft het onderdeel archeologie.

Een parapluplan is in feite het maken van een gedeeltelijke herziening van meerdere plannen voor een bepaald facet of onderwerp. In het onderhavig geval is het onderwerp archeologie in geheel Culemborg.

1.3 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de relevante beleidskaders. In hoofdstuk 3 wordt beschreven hoe het archeologiebeleid juridisch is vertaald naar het paraplubestemmingsplan. In de hoofdstukken 4 en 5 wordt respectievelijk ingegaan op de juridische aspecten/planverantwoording en de economische uitvoerbaarheid van het project. Hoofdstuk 6 gaat in op de inspraak en vooroverleg.

2. Beleidskader

In dit hoofdstuk wordt het beleidskader geschetst, waarvan het voorliggende paraplubestemmingsplan archeologie uit voortvloeit. Paragraaf 2.1 gaat in op de Europese aanzet en het nationaal beleid op het gebied van archeologie. Daarna wordt ingezoomd op het provinciaal en gemeentelijk beleid.

2.1 Europees en Rijksbeleid

2.1.1 Verdrag van Malta (Valletta)

In 1992 ondertekenden de Europese cultuurministers op het eiland Malta het Europees Verdrag inzake de bescherming van het Archeologische Erfgoed. Dit Verdrag van Malta heeft tot doel om het Europees archeologische erfgoed te beschermen als bron van het Europees gemeenschappelijk geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie. Bescherming wordt nodig geacht omdat het archeologisch erfgoed ernstig met aantasting wordt bedreigd door het toenemend aantal grote ruimtelijke-orderingsprojecten, risico's van natuurlijke aard, clandestiene of onwetenschappelijke opgravingen en onvoldoende besef onder het publiek. In het verdrag is vastgelegd dat bescherming van het archeologisch erfgoed tot uitdrukking moet komen in beleid inzake stedenbouw en landinrichting en culturele ontwikkeling. De verantwoordelijkheid hiervoor zou volgens de Raad van Europa bij alle Europese landen moeten liggen. Door het Verdrag van Malta te ondertekenen en niet in de laatste plaats te ratificeren, heeft Nederland zich sinds 1998 verplicht een aantal wettelijke en feitelijke voorzieningen te treffen om het archeologisch erfgoed te beschermen. Nederland heeft dit langs vier sporen gedaan:

- Behoud en bescherming van het archeologisch erfgoed op de plek waar het in de bodem ligt (in situ). Als behoud niet mogelijk is moet de mogelijkheid er zijn om de archeologische waarden op te graven;
- Het tijdig betrekken van het archeologisch erfgoed in het ruimtelijke ontwikkelingsproces. Hiertoe behoren het tijdig uitvoeren van onderzoek, het ontzien van archeologische vindplaatsen en het ontwerpen van archeologievriendelijke bouw- en funderingstechnieken;
- De verstoorder betaalt. De noodzakelijke archeologische (voor)onderzoeken worden betaald door de initiatiefnemer van (bouw)werkzaamheden;
- Gemeenten en provincies krijgen een belangrijke rol in het proces van en besluitvorming rond archeologisch erfgoed in hun ruimtelijke plannen en vergunningen.

2.1.2 Erfgoedwet

Met de Erfgoedwet (inwerkingtreding per 1 juli 2016) beschermt de overheid het cultureel erfgoed in Nederland. Elk type cultureel erfgoed heeft eigen werkwijzen en beschermingsmaatregelen. Maar de wetgeving in Nederland hiervoor was versnipperd. Ook moest een aantal regels worden vernieuwd. In de Erfgoedwet zijn bestaande wetten, waaronder de Monumentenwet 1988, en regelingen gebundeld. Ook staan er regels om belangrijk cultureel erfgoed beter te beschermen en te behouden.

De specifieke regels voor archeologie staan beschreven in hoofdstuk 5 van de Erfgoedwet. Een belangrijke wijziging ten opzichte van de Monumentenwet 1988 is de vervanging van de opgravingsvergunning door een opgravingscertificaat. De archeologische sector zorgt zelf voor boring van de certificering (privaatrechtelijk). De Erfgoedinspectie ziet vanuit de Rijksoverheid toe op het nieuwe stelsel binnen de archeologische monumentenzorg (publieksrechtelijk).

Gemeenten hebben een belangrijke rol in het archeologische stelsel. In bestemmingsplannen houden ze rekening met aanwezige en te verwachten archeologische waarden. Dit blijft in stand, maar wordt

vanuit Wro overgeheveld naar de nieuwe Omgevingswet. Alle onderdelen rond de omgang met cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving komen daarin terecht. De vuistregel voor de verdeling tussen de Erfgoedwet en de nieuwe Omgevingswet is:

- Het certificeringsstelsel en de aanwijzing van archeologische rijksmonumenten in de Erfgoedwet.
- De omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving in de Omgevingswet.

Onderdelen van de Monumentenwet 1988 die in 2021 naar de Omgevingswet over gaan, blijven van kracht tot die wet in werking treedt. Ze zijn opgenomen in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet (hoofdstuk 9).

2.2 Provinciaal beleid

2.2.1 Nota ' Cultuur en Erfgoed 2017-2020'

Provinciale Staten van Gelderland hebben op 29 juni 2016 de nota 'Cultuur en Erfgoed 2017-2020 – Beleef het mee!' vastgesteld. Gelderland is rijk aan cultuur en erfgoed: onder andere musea, theater, dans, festivals, monumenten, archeologie en het historische landschap zijn onze parels. De provincie is trots op de cultuur en erfgoed in Gelderland en wil een klimaat bieden waardoor de parels verder tot bloei komen. Cultuur en erfgoed zijn van mensen, door mensen en voor mensen. De provincie vindt het belangrijk dat cultuur en erfgoed toegankelijk zijn voor de inwoners van Gelderland. Zodat iedereen ervan kan genieten. De uitvoering van het beleidsprogramma 2017 - 2020 'Cultuur en Erfgoed; Beleef het mee!' versterkt dit.

De provincie wil met het Cultuur- en erfgoedprogramma het volgende bereiken.

- De balans zoeken tussen de economische, maatschappelijke en intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed. Cultureel ondernemerschap is belangrijk en vinden we terug in de economische waarde.
- De provincie gaat uit van de maatschappelijke opgaven en leggen bewust verbanden met andere sectoren en provinciale kerntaken.
- De provincie kiest voor een stevige Gelderse basis die continuïteit waarborgt. Daarnaast is er ruimte voor nieuwe initiatieven binnen de flexibele programmeerruimte.
- De provincie faciliteert een dynamisch netwerk van culturele instellingen binnen Oost-Nederland.
- Cultureel talent krijgt volop de gelegenheid om zich in Gelderland te ontplooiën.
- Functioneel gebruik van het erfgoed krijgt aandacht: Erfgoed dat goed gebruikt wordt komt optimaal tot zijn recht.
- De provincie werkt aan nieuwe manieren van samenwerking waardoor de uitvoeringskwaliteit van restauraties en archeologie wordt vergroot.
- Museumbeleid krijgt aandacht en meer middelen. Musea zijn niet alleen belangrijk voor de identiteit en leefbaarheid van de Gelderse regio's maar ook als economische en toeristische factor.
- De provincie stimuleert cultuureducatie en participatie, waarbij bijzondere aandacht wordt gegeven aan educatie van basisschoolleerlingen.
- De provincie ondersteunt ook in deze beleidsperiode wederom de inzet van regioarcheologen op regionaal en bovenlokaal niveau.

2.3 Gemeentelijk beleid

2.3.1 actualisatie archeologisch beleid

terugblik

Sinds de invoering van de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) op 1 september 2007 ligt het bevoegd gezag ten aanzien van de archeologische monumentenzorg grotendeels bij de gemeentelijke overheden.

Vanaf 2008 beschikt de gemeente Culemborg over een eigen archeologiebeleid, met als belangrijkste instrumenten de Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart (Awvk, voorzien van een toelichting door RAAP archeologisch adviesbureau) en de Archeologische Beleidskaart (Abk, inclusief ondergrenzenmatrix opgesteld door Past2Present).

Na 10 jaar is het gemeentelijke archeologiebeleid geëvalueerd en geactualiseerd. Dat heeft geleid tot een nieuwe Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart 2017 (Awvk), een nieuwe Archeologische beleidskaart 2017 (Abk) alsook een (deels) herziene Toelichting en ondergrenzenmatrix. Na vaststelling door de raad in september 2018 vormen deze instrumenten het nieuwe beleidskader archeologie, dat voorsorteert op de Omgevingswet en straks als input dient voor het gemeentelijke Omgevingsplan.

Vooruitlopend daarop wordt het geactualiseerde archeologiebeleid in de tussenliggende tijd in alle vigerende bestemmingsplannen geïmplementeerd middels voorliggend paraplubestemmingsplan Archeologie.

Regioarcheoloog

De actualisatie is uitgevoerd door de regioarcheoloog Rivierenland (werkzaam bij de Omgevingsdienst Rivierenland), in nauwe samenwerking met de gemeente. Bij dit proces zijn ook externe deskundigen betrokken: historische genootschap AWK Voet van Oudheusden, de Archeologische Werkgemeenschap Nederland, afdeling 15, en lokale historici. Ze namen zitting in een klankbordgroep die het proces inhoudelijk begeleidde. Het geactualiseerde beleid is ter advisering voorgelegd aan de commissie Erfgoed & Ruimte welke positief heeft geadviseerd.

Het nieuwe instrumentarium

Het nieuwe afwegingskader ('tweede generatie archeologische kaarten') is gebaseerd op het bestaande kader, er doet zich dan ook geen aardverschuiving voor ten opzichte van het bestaande beleid. De systematiek van RAAP is ook nu het uitgangspunt geweest. De Awvk (voluit 'geomorfogenetische kaart met archeologische verwachtingen en bekende vindplaatsen' genoemd) is geactualiseerd en waar nodig aangepast, in het verlengde waarvan ook de bijbehorende toelichting en de Abk overeenkomstig zijn aangepast. De matrix kwantitatieve normen (ondergrenzenmatrix) is licht vereenvoudigd.

De belangrijkste wijzigingen op de nieuwe Awvk 2017 zijn:

- Veranderde loop verdwenen (fossiele) rivieren (stroomgordels).
- Verwachtingswaarde toekennen aan dieper gelegen stroomgordels (geen onbekende verwachting meer).
- Onderscheid aanbrengen in hoge en middelhoge verwachting tussen respectievelijk ondiep (minder dan 2 m onder maaiveld) en diep (meer dan 2 m onder maaiveld) gelegen stroomgordels.
- Toevoeging van 3 nieuwe Archeologische Monumentenkaart (AMK) terreinen.
- Toevoeging van 29 nieuwe archeologische vindplaatsen (zie vindplaatsencatalogus).

De Abk 2017 kent de volgende wijzigingen:

- Terugbrengen van 6 naar 5 archeologische beleidscategorieën (niet twee maar één Archeologisch Waardevol Gebied).
- Terugbrengen van 5 naar 4 dubbelbestemmingen in ruimtelijke plannen (Archeologische Waardevol Gebied en Archeologisch Onderzoeksgebieden A, B en C corresponderend met Waarde archeologie 1, 2, 3 en 4).
- Aanpassing van het regime (ondergrens of drempelwaarde voor onderzoek).
- Diepte regime Onderzoeksgebied B gelijkgetrokken met Archeologisch waardevol gebied en Onderzoeksgebied A (ivm standaarddiepte bouwvoor van 30 cm).
- Diepte regime Onderzoeksgebied C van 3 meter bijgesteld naar 2 meter (ivm trefkans archeologie vanaf deze diepte).

Met deze actualisatie worden zowel de Awwk van RAAP als de Abk van Past2Present vervangen. De Toelichting bij de Awwk vervangt deels de toelichting van RAAP. De nieuwe kaarten zijn gebaseerd op de laatste stand van kennis en leveren letterlijk een nauwkeuriger beeld dan de oude; zij vormen daardoor een betrouwbare (en juridisch houdbare) onderlegger voor het Omgevingsplan. Het inhoudelijke beleidsplan van Past2Present inclusief de onderzoeksagenda en thema's blijft onveranderd van kracht, de evaluatie gaf geen aanleiding tot inhoudelijke aanpassingen. Voor de actualisatie zijn alle relevante en beschikbare archeologische, historische en paleolandschappelijke bronnen gebruikt. De informatie is zodanig opgesteld dat de gemeente voortaan zelf de regie kan houden op toepassing van de informatie. Het nieuwe beleid sorteert voor op de komende Omgevingswet en dient als input voor het gemeentelijke Omgevingsplan.

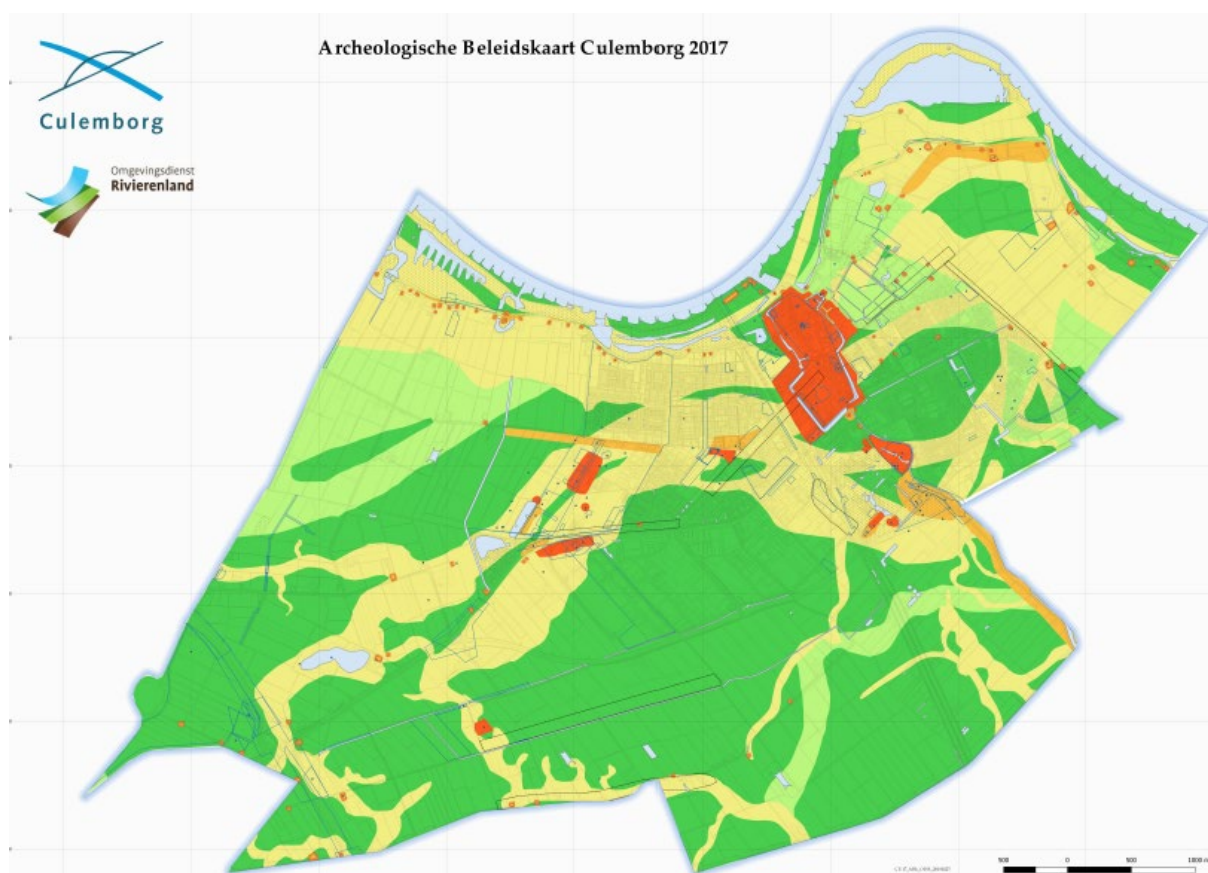
Het nieuwe beleid kan worden samengevat onder het motto: streng(er) waar het moet, soepel(er) waar het kan. Archeologisch waardevolle gebieden (gebieden waarvan bekend is dat ze archeologische waarden herbergen) en gebieden met een (middel)hoge verwachting (gebieden waarvan vrijwel zeker is dat er archeologische waarden aanwezig zijn) krijgen een enigszins strenger regime. Het areaal met een lage archeologische verwachting (zonder onderzoekspllicht) is daarentegen uitgebreid van circa 40% tot 66% van het gemeentelijk grondgebied. 17% daarvan betreft reeds onderzocht gebied (peildatum 2018).

3. Vertaling archeologiebeleid in paraplubestemmingsplan

3.1 Verwachtingszones en Archeologische onderzoekspllicht

3.1.1 Archeologische Beleidskaart (ABk) Culemborg 2017

De gemeentelijke archeologische beleidskaart heeft een zodanig gedetailleerd schaalniveau (1:10.000) dat deze direct van toepassing is voor gebruik op perceelsniveau in het paraplubestemmingsplan. Op de archeologische beleidskaart staat kort aangegeven wat het gewenste beleid is ten aanzien van de onderzoeksverpllichting. Dit beleid wordt juridisch verankerd in het ruimtelijke beleid (bestemmingsplannen en omgevingsvergunning) en de erfgoedverordening.

Figuur 1: gemeentelijk archeologisch Beleidskaart Culemborg 2017 (Bron: gemeente Culemborg)

De Archeologische Beleidskaart (ABK) Culemborg 2017 vervangt de kaart van Past2Present uit 2008. Ten opzichte van de oude kaart zijn niet zes maar vijf beleidscategorieën, waarvan er uiteindelijk vier een dubbelbestemming hebben in ruimtelijke plannen (tabel 1).

Classificatie	(Beleids)categorie	Bp-waarde	Regime nieuw		Regime oud	
			Diepte (cm)	Oppervlakte (m)	Diepte (cm)	Oppervlakte (m)
Waardevol	Archeologisch waardevol gebied	1	30	50	30	50 / 100
Hoge archeologische verwachting	Onderzoeksgebied A	2	30	200	30	500
Hoge archeologische verwachting	Onderzoeksgebied B	3	30	1.000	50	1.000
Middelhoge archeologische verwachting	Onderzoeksgebied C	4	200	2.000	300	2.500
Lage archeologische verwachting	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt

Tabel 1 Overzicht archeologische beleidscategorieën (vergelijking 2017 ('regime nieuw') met 2008 ('regime oud'))

3.1.2 Archeologische categorieën Onderzoeksgebieden

Gebieden die in aanmerking komen voor archeologisch vooronderzoek hebben doorgaans een verwachtingswaarde en geen vastgestelde of bekende waarde. Feitelijk is in deze zones nog geen behoudenswaardige(waardevolle) archeologie aangetoond. De kans dat daadwerkelijk behoudenswaardige resten aangetroffen worden is onderverdeeld in hoge, middelhoge of lage

verwachting. In Culemborg zijn al deze classificaties aanwezig. De hoge verwachting is onderverdeeld in twee verschillende categorieën onderzoeksgebieden (A en B), de middelhoge in één categorie(C), de lage heeft geen categorie gekregen: hier geldt geen onderzoeksplicht.

Waarde – Archeologie 1: Archeologisch waardevol gebied

Ten opzichte van de oorspronkelijke beleidskaart is slechts één categorie archeologisch waardevol gebied opgenomen. De AMK-terreinen (terreinen overgenomen van de landelijke archeologische monumentenkaart) zijn gelijkgeschakeld met de historische binnenstad waarvoor een drempelwaarde voor onderzoek geldt van ten minste 30 cm onder maaiveld en de ingreep minimaal 50 m² bedraagt. Natuurlijk staat streven naar behoud in situ van deze categorie voorop maar in de praktijk is het in bebouwd gebied bijna onmogelijk om dat ook te realiseren. Door aanwijzing als archeologisch rijks- of gemeentelijk monument is een gebied beter (juridisch) beschermd tegen ongewenste ontwikkelingen. Een voorbeeld: de kasteeltuin aan de Lange Meent is niet wettelijk archeologisch beschermd. Delen van het terrein zijn daarentegen wel als gebouwd monument beschermd (nummer 11611). De kasteeltuin dankt zijn monumentale status aan de nog aanwezige 16de eeuwse muurresten en de theekoepel uit 1846. Het ondergrondse erfgoed profiteert rechtstreeks van deze status.

De inhoudelijke afweging om AMK-terreinen en de historische binnenstad samen te voegen is dat het beide categorieën vindplaatsen zijn die waardevolle informatie bevatten over de ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling van Culemborg. Door de ondergrens voor onderzoek op 50 m² te leggen (en niet bij 100 m² conform Monumentenwet 1988, art. 41a), geeft de gemeente een duidelijk signaal af over omgang met haar archeologisch erfgoed.

Waarde – Archeologie 2: Archeologisch onderzoeksgebied A

De hoogste categorie onderzoeksgebieden omvat nu zowel de historische bebouwing buiten de historische binnenstad als de oude woongronden en de ontginningen die aangetoond zijn. In de systematiek van P2P is dit de oude categorie Archeologisch Waardevol Gebied B. De genoemde typering is dus in hiërarchie afgewaardeerd.

Alle typering in deze categorie hebben een hoge trefkans die is gebaseerd op historische bronnen of naar aanleiding van standaard (professioneel) archeologisch onderzoek.

Voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning of bij het opstellen van ruimtelijke plannen is de drempelwaarde voor archeologisch onderzoek 30 cm –mv en oppervlakte van 200 m².

De verwachting is dat alleen middelgrote bouwpercelen in bebouwd gebied in aanmerking komen voor onderzoek. In het buitengebied zullen bouwplannen in deze categorie relatief vaker in aanmerking komen omdat de kavels hier doorgaans groter zijn. Voor de historische bebouwing buiten de historische binnenstad heeft de bufferzone dezelfde categorie (en functie). Het vrijstellingsregime is daarmee tevens 30 cm en 200 m².

Waarde – Archeologie 3: Archeologisch onderzoeksgebied B

Deze categorie omvat voornamelijk de ondiep (<2m onder maaiveld) gelegen meandergordels.

Daarnaast zijn de crevasses en de ongefundeerde oeverwalzones opgenomen in deze categorie. Bij elkaar beslaat deze categorie verreweg het grootste deel van het gemeentelijke grondgebied dat in aanmerking komt voor archeologisch onderzoek (944 ha op een totaal van ca 3160 ha = 30%).

Voor bodemingrepen die zowel dieper gaan dan 30 cm –mv als een oppervlakte hebben van minimaal 1.000 m² is archeologisch onderzoek verplicht.

Waarde – Archeologie 4: Archeologisch onderzoeksgebied C

Onder de laatste categorie onderzoeksgebied vallen alleen de dieper gelegen (>2m –mv)

meandergordels. Aan deze categorie is een middelhoge verwachting toegekend. Voor

bodemingrepen dieper dan 200 cm –mv en een oppervlakte van minimaal 2.000 m² is archeologisch

onderzoek verplicht. Bij de dieper gelegen meandergordels betreft het vindplaatsen die tijdens of voor de bronstijd bewoond zijn geweest, sites met een beperkte vondstspreading en -dichtheid en een hoge zeldzaamheid.

Geen categorie

De gemeente heeft ervoor gekozen lage verwachtingsgebieden vrij te stellen van onderzoekspllicht. Het gaat om komgronden die van oudsher weinig tot geen systematisch op te sporen bewoningsresten bevatten. Archeologische vondsten worden geregistreerd met een archeologische vondstmelding (art. 5.10 Erfgoedwet). De aannemer heeft wel een meldingsplicht voor archeologische vondsten. Dit dient officieel te gebeuren bij de vertegenwoordiger van Ministerie OCW Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Culemborg verwacht van de aannemer of vinder dat tevens direct melding van de vondst gedaan wordt bij de gemeente.

3.1.3 Vertaling naar dubbelbestemmingen

De categorieën van de archeologische beleidskaart zijn op de verbeelding van het onderhavige paraplubestemmingsplan opgenomen middels verschillende archeologische dubbelbestemmingen. De norm voor vergelijkbaarheid van bestemmingsplannen is vastgelegd in de Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen (SVBP). Op grond van de SVBP geldt voor de dubbelbestemming met betrekking tot archeologie de bestemmingsbenaming 'Waarde – Archeologie'. Het is mogelijk de bestemmingsbenaming nader te specificeren. Voor de specificatie van de bestemmingsbenaming is aangesloten op de ligging in de te onderscheiden zones.

De vertaling naar de regels

In de regels is opgenomen dat de voor de nader onderscheiden archeologische dubbelbestemmingen aangewezen gronden, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd zijn voor de bescherming en veiligstelling van archeologische waarden. Zoals gezegd is onderscheid aangebracht op basis van de ligging in de te onderscheiden zones, waarbij per bestemming de bijbehorende verstoringsoppervlaktes en –dieptes zijn doorvertaald. Ter bescherming van de archeologische (verwachtings)waardes zijn in de bestemmingen regels opgenomen voor het bouwen, het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden en het slopen.

Bouwen

In de bouwregels van de archeologische dubbelbestemmingen is standaard bepaald dat: een aanvrager van een omgevingsvergunning een archeologisch rapport dient te overleggen, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord in voldoende mate is vastgesteld. Het is uiteraard niet de bedoeling dat een dergelijk rapport voor elke ontwikkeling dient te worden opgesteld. Daarom is bepaald dat alleen een onderzoekspllicht geldt indien de aanvraag betrekking heeft op:

- a) een of meer bouwwerken waarvan de totale te bebouwen oppervlakte groter is dan 50m², 200m², 1.000 m² dan wel 2.000 m² (afhankelijk van de dubbelbestemming);
- b) en een fundering gelegen op een diepte van meer dan 0,3m dan wel 2m onder maaiveld (afhankelijk van de dubbelbestemming);

Omgevingsvergunningstelsel

In elke dubbelbestemming is een omgevingsvergunningstelsel opgenomen voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden. Dit betekent dat het verboden is om bepaalde werken en werkzaamheden uit te voeren zonder omgevingsvergunning. In de regels is ook opgenomen wanneer een omgevingsvergunning niet nodig is voor werken en/of werkzaamheden. Dit is onder andere niet nodig indien tot een diepte van 0,3 m dan wel 2 m onder het bestaande

maaiveld gaan (afhankelijk van de dubbelbestemming) waarbij het tevens geen grotere oppervlakte dan 50 m², 200 m², 1.000 m² dan wel 2.000 m² (afhankelijk van de dubbelbestemming) betreft. Een omgevingsvergunning voor werken en/of werkzaamheden kan achterwege blijven indien wordt aangetoond dat de grond verstoord is, ter beoordeling aan het bevoegd gezag. Tevens kan een omgevingsvergunning achterwege blijven indien een werk of werkzaamheid wordt uitgevoerd voor het realiseren van een bouwwerk waarvoor een omgevingsvergunning als bedoeld is in artikel 4.2 nodig is.

Slopen

In elke dubbelbestemming is een omgevingsvergunningenstelsel opgenomen voor het slopen van een bouwwerk. Hier geldt ook weer afhankelijk van de dubbelbestemming.

4. Juridische aspecten en planverantwoording

4.1 Opzet van de regels

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) die op 1 juli 2008 in werking is getreden, is de verplichting opgenomen om ruimtelijke plannen en besluiten digitaal vast te stellen. De digitaliseringsverplichting geldt vanaf 1 januari 2010. In de ministeriële Regeling standaarden ruimtelijke ordening is vastgelegd dat de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen (SVBP) de norm is voor de vergelijkbaarheid van bestemmingsplannen. Naast de SVBP zijn ook het Informatiemodel Ruimtelijke Ordening en de Standaard Toegankelijkheid Ruimtelijke Instrumenten normerend bij het vastleggen en beschikbaar stellen van bestemmingsplannen.

De SVBP geeft normen voor de opbouw van de planregels en voor de digitale verbeelding van het bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan is opgesteld conform de normen van de SVBP2012.

Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende verbeelding waarop de bestemmingen zijn aangegeven. Deze verbeelding kan zowel digitaal als analoog worden verbeeld. De verbeelding en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:

1. *Inleidende regels (begrippen en wijze van meten);*
2. *Bestemmingsregels;*
3. *Algemene regels;*
4. *Overgangs- en slotregels.*

4.2.1 Hoofdstuk 1: Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

Begrippen (artikel 1)

In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen. Hiermee is een eenduidige interpretatie van deze begrippen vastgelegd.

Wijze van meten (artikel 2)

Dit artikel geeft onder meer bepalingen waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

4.2.2 Hoofdstuk 2: Bestemmingsregels

Reikwijdte (artikel 3)

Het voorliggende bestemmingsplan is een paraplubestemmingsplan. Dit betekent dat dit plan over de geldende bestemmingsplannen heen komt te hangen en met dit plan één bepaald onderdeel in deze plannen wordt vervangen of aangevuld, in dit geval archeologie. Voor het overige blijven alle bepalingen uit de geldende bestemmingsplannen ongewijzigd van kracht. Het plan bepaalt dat de regels ten aanzien van archeologie die zijn opgenomen in de vigerende bestemmingsplannen vervallen en worden vervangen door de archeologieregels die zijn opgenomen in het parapluplan. De regels uit het parapluplan zijn van toepassing op alle vigerende bestemmingsplannen.

Archeologische dubbelbestemmingen (artikel 4 tot en met 7)

Artikel 4 tot en met 7 bevat de vier te onderscheiden archeologische dubbelbestemmingen. Alle dubbelbestemmingen zijn het zelfde opgebouwd: bestemmingsomschrijving, bouwregels, afwijken van de bouwregels, omgevingsvergunningstelsel voor werken en werkzaamheden, uitzonderingen en omgevingsvergunningstelsel voor het slopen van een bouwwerk. Voor een inhoudelijke beschrijving van de juridische opzet hiervan (mede in ogenschouw nemend de beleidsmatige doorvertaling)

wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van deze plantoelichting.

4.2.3 Hoofdstuk 3: Algemene regels

In het hoofdstuk 3 is enkel de anti-dubbeltelregel opgenomen. In het Besluit ruimtelijke ordening is hiervoor een standaard bepaling opgenomen. Het besluit verplicht om deze bepaling in het bestemmingsplan op te nemen. De anti-dubbeltelregel beoogt te voorkomen dat door het herhaaldelijk gebruik van dezelfde oppervlakte van gronden als berekeningsgrondslag voor de oppervlaktebepaling, er op het betreffende of het aangrenzende perceel een situatie ontstaat die in strijd is met het bestemmingsplan.

4.2.4 Hoofdstuk 4: Overgangs- en slotregels

In hoofdstuk 4 van de regels staan de overgangs- en slotregels. In de overgangsregels is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit bestemmingsplan. Deze overgangsregels zijn overgenomen uit het Besluit ruimtelijke ordening. Bij het tenietgaan van bouwwerken die onder het overgangsrecht vallen bestaat de mogelijkheid om terug te bouwen. Onder een calamiteit wordt hier verstaan: een verwoesting door een onvermijdelijk, eenmalig, buiten schuld van de indiener van de bouwaanvraag veroorzaakt onheil. In de slotregels is bepaald hoe de regels van dit paraplubestemmingsplan kunnen worden aangehaald.

5. Economische uitvoerbaarheid

Tegelijkertijd met de vaststelling van een bestemmingsplan moeten exploitatieplannen (ex. art. 6.12 Wro) worden vastgesteld. Op basis van het exploitatieplan kunnen (plan)kosten worden verhaald. Een exploitatieplan hoeft niet opgesteld te worden als het kostenverhaal 'anderszins verzekerd' is, door middel van bijvoorbeeld anterieure overeenkomsten of als de gemeente eigenaar is van de gronden. Eveneens hoeft geen exploitatieplan te worden opgesteld als:

- Er geen sprake is van een bouwplan als bedoeld in artikel 6.12, lid 1 van de Wro;
- Het totaal der exploitatiebijdragen dat met toepassing van artikel 6.19 van de Wro kan worden verhaald, minder bedraagt dan € 10.000,-;
- Er geen verhaalbare kosten zijn als bedoeld in artikel 6.2.4, onderdelen b tot en met f, van het Bro;
- De verhaalbare kosten, bedoeld in artikel 6.2.4, onderdelen b tot en met f, van het Bro, uitsluitend de aansluiting van een bouwperceel op de openbare ruimte of de aansluiting op nutsvoorzieningen betreffen.

Het voorliggende paraplubestemmingsplan vertaalt het gemeentelijk archeologiebeleid in een planologisch-juridische regeling om te voldoen aan de Erfgoedwet. Dit betreft geen bouwplan als bedoeld in artikel 6.12, lid 1 van de Wro. Derhalve is het vaststellen van een exploitatieplan niet nodig.

Bij archeologie geldt het principe 'de verstoorder betaalt' om te voorkomen dat het archeologisch bodemarchief verstoord wordt. Dit betekent dat de noodzakelijke archeologische onderzoeken om een omgevingsvergunning te verkrijgen om af te wijken van het bouwverbod of voor het verrichten van werken en/of werkzaamheden, moeten worden betaald door de initiatiefnemer(s) van de (bouw)werkzaamheden. De financiering van alle kosten die verbonden zijn aan de uitvoering van het bestemmingsplan komen daarmee voor rekening van (particuliere) initiatiefnemers. Hierdoor zijn er geen kosten voor de gemeente aan de uitvoering van het bestemmingsplan verbonden.

Geconcludeerd kan worden dat het vaststellen van een exploitatieplan niet noodzakelijk is en het paraplubestemmingsplan economisch uitvoerbaar is.

6. Vooroverleg en inspraak

6.1 Vooroverleg

In overeenstemming met artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening wordt bij de voorbereiding van een bestemmingsplan overleg gevoerd met buurgemeenten, andere overheden en overheidsinstellingen. Dit paraplubestemmingsplan voorziet uitsluitend in een juridische regeling voor archeologie. Er is geen sprake van een heel nieuw beleid. Het gaat om actualisatie van beleid van Culemborg.

Het ontwerpbestemmingsplan is in het kader van het vooroverleg digitaal toegezonden aan

- Provincie Gelderland
- Waterschap Rivierenland
- Erfgoedcommissie

6.2 Inspraak en zienswijzen

Het ontwerp paraplubestemmingsplan Archeologie heeft van 12 september tot en met 23 oktober 2019 ter inzage gelegen. Er zijn geen zienswijzen en geen vooroverleg reacties ontvangen.

Bijlagen

Bijlage 1: Archeologische Beleidskaart (ABk) Culemborg 2017

**Bijlage 2: Archeologische Waarden- en Verwachtingenkaart 2017 (Awvk) met
bijbehorende toelichting (Oort, H.J. van & D.R. Stiller 2018)**